

OPONENTSKÝ POSUDEK DIPLOMOVÉ PRÁCE:

Příloha k protokolu o státní bakalářské zkoušce.

DIPLOMANT: GAJDOŠ Štěpán

Obor: Režie-dramaturgie ALD

OPONENT DIPLOMOVÉ PRÁCE: MgA. Jiříčka Lukáš, Ph.D.

Bakalářská práce Štěpána Gajdoše s názvem JENOM JAKO a podtitulem Iluze a realita v umění přichází se silným tématem budování scénických iluzí, triků a možností, jak mást publikum či mu s pomocí s různých iluzivních přístupů, skrytých mechanismů a zručnosti buď inscenačního teamu, technologů nebo hereckých a kouzelnických dovedností zprostředkovat postupně vystavený, a o to překvapivější zážitek pracující s očekáváním překvapení a jeho umným vychýlením či naopak naplněním. Gajdoš napsal svoji práci nejen na základě vlastního letitého zájmu o kouzelnické umění a triky, ale také s reflexí své divadelní tvorby, která mnohé z principů vychylujících realitu obsahuje a rozvíjí v divadelním prostředí a performativním kódu. Je překvapující, kolik postupů a triků dokázal během relativně krátkého inscenačního působení aplikovat do svých projektů, z nichž však některé patří spíše do běžných, byť řemeslně zručně provedených, prostředků divadelního světa a jejich kouzelnické kořeny nejsou tolik magické jako spíše metaforické povahy, v níž je ona iluze smluvená a nikdo jí není překvapen, neboť se výrazně nevyděluje ze současných teatrálních praktik. Zde mám na mysli převážně užití videa a výtvarných elementů v inscenaci Moře klidu, která je také Gajdošovou „diskovou inscenací“, v níž rafinovaně pracuje s videem, v němž mu jako mnohé iluzivní elementy znázorňující měsíc a přistání posádky Apollo slouží zcela běžné potraviny a pokrmy. Štěpán Gajdoš tak ve své bakalářské práci na základě osobních zkušeností chce artikulovat téma širší, teoretičtější a rozhodně velmi složité.

Jak bylo z vývoje stylu i zájmu o divadelní práci patrné již od prvního ročníku, Štěpán Gajdoš je studentem v pravém slova smyslu; osobou, která je ochotna se učit, vstřebávat nové podněty, sledovat aktuální divadelní projevy kolegů i jiných divadelníků a reflektovat ji, poctivě promýšlet svůj přístup k scénickému umění. Bohužel, možná z časových důvodů, jeho bakalářská práce kvalit divadelní tvorby nedostačuje v plné míře. Tématem bakalářské studie je iluze, což je z hlediska teatrologického i historického silný podnět k reflexi divadelního jazyka i scénických prostředků. Možným mylným východiskem je rozdělování světa kouzelnického umění a jeho oddělování od divadelní kultury Naopak myslím, že by bylo zajímavé zkoumat paralely magických show a divadelních inscenací z režijního a dramaturgického hlediska, hledat prvky, které jsou těmto disciplínám společné více než pouhé (a ne zcela komparativní ve smyslu hlubší analýzy materiálu a principů, které artikulují příbuznosti či zásadní rozdíly a rozpory) řazení jistých postupů vedle sebe, aniž by jejich popis dokázal v širším záběru hovořit o divadle jako celostním gestu umělecké práce. A není

zde nadnesené tvrdit, že umění kouzelníků, mágů i scénických podvodníků, jehož příklady zde jsou podány, je součástí divadelní kultury, ačkoliv zrovna tato dimenze není plně v textu artikulována. Ačkoliv je zajímavé, co může Gajdoše pro divadelní práci inspirovat, literatura, jíž užívá jako nástroj k otevření těchto dimenzí, je málo obsáhlá nejen v bibliografickém výčtu, ale pravděpodobně i inspirativnosti titulů. Proto se pak analýza i sám popis scénické iluze jeví jako vágně uchopený a sám volený teoretický instrumentář málo vhodný k jemnější pitvě fenoménu iluze, fikčního rámce, smlouvy mezi divákem a tvůrcem – lhostejno zda hercem, kouzelníkem, režisérem či dramaturgem.

Definice iluze je zde ve vztahu k performativním projevům jakéhokoliv řádu velmi obecná, a proto pro samo psaní málo nosná. U podobně náročného tématu by se dalo čekat nakládání s řadou teoretických prací, jež na problematiku iluze, nahlízejí z různých pozic. Citovaná Bartošova kniha bohužel v tomto ohledu nabízí spíše povrchnější přístup k dané sféře lidské činnosti. A tato obecnost je vlastní i celé Gajdošově práci, jež základnímu postulátu definovat svět JENOM JAKO, svět iluze, smlouvené šalby nedostačuje v plné míře, neboť iluze je v divadelním, ale i celém uměleckém světě velmi složitým problémem oscilujícím mezi tak mezními póly jako verismus a fikce, fantazie či výron absolutní imaginace. Právě že ona figura „jenom jako“, jíž lze užít i za prostou definici divadelní práce, je v jednotlivých realizacích velmi složitá a ne vždy jednoznačně nosná. Pokud by Štěpán Gajdoš i na základě svých divadelních projektů *Maryša live*, *Tyranie*, *Moře klidu* ad. (i bez nutnosti nahodile citovat tvorbu dalších umělců) dokázal odlišit nikoliv skrze deskripci či povšechné závěry ono nečekané sepětí divadla se světem kouzel, triků a iluzí jako hnacích motorů většiny umných kombinací a potenci scénických složek s narativním vrstvou, přinesl by zkoumání zmíněných oblastí překvapivý studijní materiál. Pak by všechny hry na nebezpečí, hry s falešnými diváky či metody převádění pozornosti ukázaly svoji sílu jako svého druhu konstanty divadelní práce a byla i umněji zodpovězena otázka, nakolik kouzelnictví a scénická magie patří do divadelního umění. Bakalářskou práci doporučuji k obhajobě.

Otázky:

1. Jaké formální podmínky musí splňovat divadelní tvar, abychom jej mohli považovat za iluzivní?
2. Uvedte několik historických příkladů iluzivního divadla.
3. V jakém vztahu je divadelní umění a kouzelnictví či scénická magie? Uvedte příbuznosti a rozdíly.

Návrh klasifikace A, B, C, D, E, F (bude doplněn v průběhu obhajoby):

Datum: 11.6. 2019

.....
p o d p i s